(6)

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2088

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

[6561]-152

Third Year LL.B.

LCC 0901 : PROPERTY LAW AND EASEMENT

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions from Part-'A'. Each question in Part-'A' is for 15 marks.*
2) *Answer any three questions from Part-'B'. Each question in Part-'B' is for 10 marks.*
3) *Answer any two questions from Part - 'C'. Each question in Part-'C' is for 05 marks.*

CLWP012101 114.143.10.116 22/11/2025 09:20:31 static-116

PART - A **[2×15=30]**

Q1) Explain the doctrine of "*lis pendens*" under Section 52 of the Transfer of Property Act, what is its significance in property transfers?

Q2) What is a Gift under Section 122 and following of the Act? What are the essential elements of a valid gift? How can a gift be revoked or suspended?

Q3) Explain the concept of Apportionment under the Transfer of Property Act, 1882. Discuss the distinction between Apportionment by Time and Apportionment by estate as recognized under the Act. Support your answer with relevant illustrations.

Q4) The rule against Perpetuity aims to prevent the creation of remote or indefinite interests in property. Critically analyse this statement in the light of relevant case laws.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) Explain the rights and liabilities of a Mortgagee under the Transfer of Property Act, 1882. Also distinguish between the three types of Mortgage:

a) Simple mortgage,

b) Usufructuary mortgage, and

c) Mortgage by conditional sale

Q6) Discuss the concept of "transfer for the benefit of unborn persons" under Section 13. What are the conditions for such a transfer to be valid under the T.P. Act?

Q7) Examine the Doctrine of "feeding the grant by estoppel" under the T.P. Act, 41? Explain its application through judicial decisions.

Q8) Discuss the rights and liabilities of a Seller and Buyer under a valid sale of immovable property pursuant to the T.P. Act and the Indian Registration Act, 1908.

Q9) Define an Easement under Section 4 of the Easements Act, 1882. Explain the essentials of a valid easement with suitable examples.

PART - C

Q10) Short Notes. (Any 2) **[2×5=10]**

a) Attestation

b) Essentials of a valid Gift

c) Condition Precedent

d) Kinds of Easements

CLWP012101 114.143.110.116 22/11/2025 09:20:31 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

PE2088

[6561]-152

Third Year LL.B.

LCC 0901 : PROPERTY LAW AND EASEMENT

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) भाग-'अ' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-'अ' मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.

2) भाग-'ब' मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-'ब' मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.

3) भाग-'क' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-'क' मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ [2×15=30]

प्र.1) मालमत्ता हस्तांतरण कायद्याच्या कलम 52 अंतर्गत लिस पेंडेन्सचा सिद्धांत स्पष्ट करा, मालमत्ता हस्तांतरणात त्याचे महत्त्व काय आहे?

प्र.2) कलम 122 अंतर्गत भेट म्हणजे काय आणि कायद्याचे पालन वैध भेटीचे आवश्यक घटक कोणते आहेत? भेट कशी रद्द किंवा निलंबित केली जाऊ शकते?

प्र.3) मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, 1882 अंतर्गत वाटपाची संकल्पना स्पष्ट करा. कायद्यानुसार मान्यताप्राप्त वेळेनुसार वाटप आणि मालमत्तेनुसार वाटप यातील फरकाची चर्चा करा. संबंधित उदाहरणांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

प्र.4) शाश्वततेविरूद्धच्या नियमाचा उद्देश मालमत्तेत दूरस्थ किंवा अनिश्चित हितसंबंध निर्माण होण्यापासून रोखणे आहे. संबंधित केस कायद्यांच्या प्रकाशात या विधानाचे गंभीर विश्लेषण करा.

भाग-ब [3×10=30]

प्र.5) मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, 1882 अंतर्गत गहाणखतधारकाचे हक्क आणि दायित्वे स्पष्ट करा. तसेच तीन प्रकारच्या गहाणखतांमध्ये फरक करा :

अ) साधे गहाणखत

ब) उपभोग्य गहाणखत आणि

क) सशर्त विक्रीद्वारे गहाणखत

प्र.6) कलम 13 अंतर्गत "जन्म न झालेल्या व्यक्तींच्या फायद्यासाठी हस्तांतरण" या संकल्पनेची चर्चा करा. टी.पी. कायद्याअंतर्गत असे हस्तांतरण वैध होण्यासाठी कोणत्या अटी आहेत?

प्र.7) टी.पी. कायद्याच्या कलम 41 अंतर्गत "अतिरिक्त कर्जाद्वारे अनुदान देणे" या सिद्धांताचे परीक्षण करा. न्यायालयीन निर्णयांद्वारे त्याचा वापर स्पष्ट करा.

प्र.8) टी.पी. कायदा आणि भारतीय नोंदणी कायदा, 1908 नुसार स्थावर मालमत्तेच्या वैध विक्री अंतर्गत विक्रेता आणि खरेदीदाराचे हक्क आणि दायित्वे यावर चर्चा करा.

प्र.9) सुविधा कायदा, 1882 च्या कलम 4 अंतर्गत सुविधा परिभाषित करा. योग्य उदाहरणांसह वैध सुविधांच्या आवश्यक गोष्टी स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लघु टिपा (कोणतेही दोन) [2×5=10]

अ) साक्षांकन

ब) वैध भेटवस्तूच्या आवश्यक गोष्टी

क) पूर्वस्थिती/पूर्वअट

ड) सुविधांचे हक्क प्रकार

(5) NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3212

[Total No. of Pages : 4

[6561]-153

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC - 0902 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions in Part-A carrying 15 Marks each.*
2) *Answer any three questions in Part-B carrying 10 Marks each.*
3) *Answer any two questions in Part-C carrying 5 Marks each.*

PART - A

Answer Any two questions carrying 15 Marks each. **[2×15=30]**

Q1) Define international law. Explain the subjects of international law.

Q2) What is meant by state recognition? Explain de facto and de jure recognition and also explain advantages of recognition.

Q3) Explain the principal organs of United Nations Organisation.

Q4) Explain in detail the concept of state succession and it's prominent effects.

PART - B

Answer any three questions carrying 10 Marks each. **[3×10=30]**

Q5) Explain the concepts of extradition and asylum in international law.

Q6) Discuss international custom as the source of international law.

Q7) Explain the theories of monism and dualism.

P.T.O.

Q8) Discuss the concept of state responsibility in international law.

Q9) Explain arbitration and conciliation as the means of peaceful settlement of international disputes.

PART - C

Q10) Write Short Notes on: (Any Two) **[2×5=10]**

a) Jus cogens

b) Stimson doctrine

c) Codification of international law

d) Pacific blockade

* * *

5

Total No. of Questions : 10] NOV 2025

PE3212

[6561]-153

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC - 0902 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.

2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.

3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.

भाग-अ [2×15=30]

कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

प्र. *1)* आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या करा. आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे विषय स्पष्ट करा.

प्र. *2)* राष्ट्रांची मान्यता म्हणजे काय? तथ्यात्मक आणि कायदेशीर मान्यता स्पष्ट करा. आणि राष्ट्र मान्यतेचे फायदेही स्पष्ट करा.

प्र. *3)* संयुक्त राष्ट्रसंघाची मुख्य अंग स्पष्ट करा.

प्र. *4)* राष्ट्र उत्तराधिकारी संकल्पनेचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या आणि त्याचे प्रमुख परिणाम स्पष्ट करा.

भाग-ब [3×10=30]

प्र. *5)* आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील प्रत्यार्पण आणि आश्रय या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. *6)* आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा स्रोत म्हणून आंतरराष्ट्रीय प्रथा यावर चर्चा करा.

प्र. *7)* एकत्ववाद आणि द्वैतवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र. *8)* आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील राष्ट्रांची जबाबदारी या संकल्पनेवर चर्चा करा.

प्र. *9)* आंतरराष्ट्रीय वादांचे शांततामय निवारण करण्याच्या माध्यमांमध्ये मध्यस्थी (Arbitration) आणि सलोखा (Conciliation) यांचा अर्थ स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र. *10)* लघु नोंदी लिहाः (कोणतेही दोन) [2×5=10]

अ) जस कोजन्स

ब) स्टिमसन तत्त्वज्ञान

क) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे संहिताकरण

ड) शांततामय घेरेबंदी

❋ ❋ ❋

CLWP012101 114.143.110.116 24/11/2025 09:36:50 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3213

[Total No. of Pages : 4

[6561]-154

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC 0903 : ADMINISTRATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
2) *Answer any three questions from Part-B. Each question in part-B is for 10 marks.*
3) *Answer question No. 10 from Part-C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A **[2×15=30]**

Q1) Discuss the objectives and importance of Administrative Law in ensuring accountability and transparency in public administration.

Q2) What is 'Separation of Powers' theory? How it is incorporated in Indian Constitution?

Q3) Critically examine the judicial control over administrative discretion. How do courts deal with failure to exercise discretion and abuse of discretion?

Q4) Examine the concept and functioning of the Ombudsman in India with reference to The Lokpal and Lokayuktas Act, 2013. Evaluate its effectiveness in curbing corruption.

P.T.O.

5

PART - B

[3×10=30]

Q5) Explain the principles governing governmental immunity under Indian law.

Q6) Critically examine the meaning and scope of the term "Public Authority" Under the Right to Information Act, 2005.

Q7) Critically examine the concept of Delegated legislation' and the permissible limits of delegation of legislative powers.

Q8) Explain the meaning and essential characteristics of corporations. How do they differ from government departments?

Q9) What is an Administrative Tribunal? Discuss nature need and growth of Administrative Tribunal in India.

PART - C

Q10) Write short notes on any two. **[2×5=10]**

a) Audi Alterem Partem.

b) Government's privileges in legal proceedings

c) The Whistle Blowers Protection

d) Doctrine of Proportionality

Total No. of Questions : 10]

NOV 2025

PE3213

[6561]-154

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC 0903 : ADMINISTRATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :-
1) भाग–अ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्नासाठी 15 गुण आहेत.
2) भाग–ब मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्नासाठी 10 गुण आहेत.
3) भाग–क मधील प्रश्न क्र. 10 दिलेल्या सूचनेप्रमाणे प्रश्न क्र. 10 साठी 10 गुण आहेत.

CLWP014311 43.227.21.98 26/11/2025 09:33:12 mx3

भाग–अ **[2×15=30]**

प्र.1) प्रशासकीय कायद्याचे उद्देश आणि सार्वजनिक प्रशासनामध्ये उत्तरदायित्व व पारदर्शकता सुनिश्चित करण्यातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) 'सत्तांचे विभाजन' (Separation of Powers) हा सिद्धांत काय आहे? भारतीय राज्यघटनेत तो कशाप्रकारे समाविष्ट करण्यात आला आहे, हे स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रशासकीय विवेकाधिकारांवरील (discretion) न्यायालयीन नियंत्रणाचे चिकित्सक परीक्षण करा. विवेकाधिकार वापरण्यात आलेले अपयश आणि विवेकाधिकाराचा गैरवापर अशा परिस्थितींमध्ये न्यायालये कशी भूमिका बजावतात, हे स्पष्ट करा.

प्र.4) भारतातील लोकपाल (Ombudsman) या संस्थेच्या संकल्पनेचा आणि कार्यपद्धतीचा अभ्यास करा. विशेषत: लोकपाल आणि लोकायुक्त कायदा, 2013 च्या संदर्भात. भ्रष्टाचार रोखण्यात या संस्थेची प्रभावीता मूल्यांकन करा.

5

भाग–ब

[3×10=30]

प्र.5) भारतीय कायद्यानुसार शासकीय प्रतिरक्षण (Governmental Immunity) नियंत्रित करणाऱ्या तत्त्वांचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.6) माहितीचा अधिकार अधिनियम, 2005 अंतर्गत ''सार्वजनिक प्राधिकरण'' (Public Authority) या संज्ञेचा अर्थ आणि व्याप्ती यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.7) 'अधिनियमित कायदे' (Delegated Legislation) या संकल्पनेचे चिकित्सक परीक्षण करा आणि कायदेनिर्मिती अधिकारांच्या प्रतिनिधित्वाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.8) कॉर्पोरेशन (Corporation) या संज्ञेचा अर्थ आणि त्याची आवश्यक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ते शासकीय विभागांपेक्षा कशा प्रकारे वेगळे आहेत हे समजावून सांगा.

प्र.9) प्रशासकीय न्यायाधिकरण (Administrative Tribunal) म्हणजे काय? भारतामध्ये प्रशासकीय न्यायाधिकरणांचे स्वरूप, गरज आणि विकास यावर चर्चा करा.

भाग–क

प्र.10) कोणत्याही दोन विषयांवर थोडक्यात लिहा. [2×5=10]

अ) दुसऱ्या पक्षाला ऐकण्याचा अधिकार (Audi Alterem Partem)

ब) न्यायालयीन कार्यवाहीत सरकारचे विशेषाधिकार (Government's privileges in legal proceedings)

क) जागल्यांना संरक्षण (The Whistle Blowers Protection)

ड) प्रमाणबद्धतेचा सिद्धांत (Doctrine of Proportionality)

☯☯☯☯

CLWP014311
43.227.21.98 26/11/2025 09:33:12 mx3

NOV 2025

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE3214

[Total No. of Pages : 4

[6561]-155

T.Y.LL.B.

LAW

LSEC 0905 : Introduction to Civil and Criminal Manual

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

Instructions to the candidates:

1) *Question No.1 is compulsory, and it covers five marks.*
2) *Solve any three questions from question No. 2 to 5*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any of the five questions [5×1=5]

a) What does the Civil Manual provides to subordinate courts regarding the procedure and management of civil cases.

b) According to the Civil Manual, what does a civil Judge must maintains for cases showing the progress and disposal of work.

c) What powers does the High Court have in relation to the rules of the Criminal Manual from time to time?

d) What is the consequence of non-compliance with the directions of the Criminal Manual may attract from the High Court.

e) What are the main objective of the E-Courts Project?

f) How the case status, daily orders, and judgments of the Bombay High Court can be accessed?.

Q2) Answer the following

a) Describe the procedure for the preparation and institution of a civil suit as per the Civil Manual and the Code of Civil Procedure. [6]

b) Write a note on the powers and functions of the Judicial Magistrates under the Criminal Manual. [4]

CLWP012101 114.143.110.116 01/11/2025 09:31:06 static-116

P.T.O.

5

Q3) a) Answer the following. [2×3=6]

i) Explain the powers of Registrar as per the Bombay High Court Appellate Side Rules, 1960

ii) Explain the Constitution of Division Courts and Powers of Single Judge as per Supreme Court Rules, 1913.

b) What is the concept of Physical, Virtual and Hybrid Hearings [4]

Q4) a) Write answers to - [2×3=6]

i) Discuss the process of Drafting and Filing of Digital Pleadings.

ii) Discuss the process of Appeals under Clause 15 of Letters Patent.

b) Attempt any one question. [1×4=4]

i) Elaborate the Offices of the Court, its Sittings and Vacation, etc. as per the Supreme Court Rules, 1966

ii) What are Powers High Court relating to Superintendence as per Criminal Manual?

Q5) Attempt any two questions. [2×5=10]

a) Discuss the Issue of process as per Civil Manual.

b) What is mean by Interim relief, its Application and its order.

c) Write about PDF Bookmarking & Digital Signatures.

❋ ❋ ❋

CLWP012101 114.143.110.116 28/11/2025 09:31:06 static-116

NOV 2025

Total No. of Questions : 5]

PE3214

[6561]-155

T.Y.L.L.B.

LAW

LSEC 0905 : Introduction to Civil and Criminal Manual

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 35*

सूचना :-
1) प्रश्न क्रमांक 1 अत्यावश्यक आहे आणि त्यासाठी 5 गुण आहेत.
2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
3) उजव्या बाजूला दिलेले आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

CLWP0143 [J] 43.227.21.98 28/11/2025 09:14:16 mx3

प्र.1) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [5×1=5]

अ) सिव्हिल मॅन्युअल, दिवाणी खटल्यांच्या कार्यपद्धती आणि व्यवस्थापनाबाबत कनिष्ठ न्यायालयांना काय प्रदान करते?

ब) दिवाणी नियमावलीनुसार, खटल्यांचा कामाची प्रगती आणि निपटारा दर्शवणेसाठी दिवाणी न्यायाधीशाने काय करणे आवश्यक आहे?

क) वेळोवेळी येणाऱ्या क्रिमिनल मॅन्युअलच्या नियमांनुसार उच्च न्यायालयाला कोणते अधिकार आहेत?

ड) क्रिमिनल मॅन्युअलच्या निर्देशांचे पालन न केल्याने उच्च न्यायालयाकडून काय कारवाई/परिणाम होतात?

इ) ई-कोर्ट प्रकल्पाचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहेत?

फ) खटल्याची स्थिती, दैनंदिन आदेश आणि मुंबई उच्च न्यायालयाचे निकाल कसे पाहता येतील?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

अ) सिव्हिल मॅन्युअल आणि नागरी प्रक्रिया संहिता (Code of Civil Procedure) नुसार नागरी खटला दाखल करण्याची आणि त्याची नोंदणी करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. [6]

ब) क्रिमिनल मॅन्युअलनुसार न्यायिक दंडाधिकाऱ्यांच्या (Judicial Magistrates) अधिकार आणि कार्ये वर्णन करा. [4]

5

प्र.3) अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. [2×3=6]

i) बॉम्बे उच्च न्यायालय अपीलीय बाजू नियम, 1960 (Bombay High Court Appellate Side Rules, 1960) नुसार नोंदणी अधिकारी (Registrar) याचे अधिकार यांचे स्पष्टीकरण द्या.

ii) सर्वोच्च न्यायालय नियम, 2013 (Supreme Court Rules, 2013) नुसार विभागीय न्यायपीठांची (Division Courts) रचना आणि एकल न्यायाधीशांचे अधिकार स्पष्ट करा.

ब) भौतिक, आभासी आणि मिश्र (Hybrid) सुनावण्या ही संकल्पना काय आहे? [4]

प्र.4) अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. [2×3=6]

i) डिजिटल निवेदनांची (Digital Pleadings) मसुदा तयार करणे आणि दाखल करण्याची प्रक्रिया याची चर्चा करा.

ii) लेटर्स पेटंटच्या कलम 15 अंतर्गत अपीले (Appeals Under Clause 15 of Letters Patent) ची चर्चा करा.

ब) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा. [1×4=4]

i) सर्वोच्च न्यायालय नियम, 1966 (Supreme Court Rules, 1966) नुसार न्यायालयाचे कार्यालये, बसणे (Sitting) आणि सुट्ट्या (Vacations) इत्यादी याचे वर्णन करा.

ii) क्रिमिनल मॅन्युअलनुसार उच्च न्यायालयाचे पर्यवेक्षणाचे अधिकार (Powers of Superintendence) विषद करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. [2×5=10]

अ) सिव्हिल मॅन्युअलनुसार प्रक्रिया जारी करण्याबाबत (Issue of Process) चर्चा करा.

ब) अंतरिम दिलासा (Interim Relief) म्हणजे काय? त्यावरील अर्ज (Application) आणि अंतरिम दिलासा आदेश (Interim Relief Order) यांविषयी लिहा.

क) पीडीएफ बुकमार्किंग (PDF Bookmarking) आणि डिजिटल स्वाक्षऱ्या (Digital Signatures) यांविषयी माहिती द्या.

❋ ❋ ❋

CLWP014311 43.227.21.98 28/11/2025 09:14:16 mx3

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3216

[Total No. of Pages : 4

[6561]-157

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0907 : (b) LAW OF FORENSIC SCIENCE

(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
2) *Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
3) *Answer any two questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A **[2×15=30]**

Q1) Elucidate the Meaning, Nature, Scope & Development of Forensic Science.

Q2) Discuss types of Forensic Evidence and Explain the methods of preservation of forensic evidence.

Q3) Explain Medical Evidence and Medical witness with reference to its use, value and utility.

Q4) Explain the Meaning and Importance of Brain Fingerprinting, its Use in Criminal Investigation. What Guidelines are issued by Supreme Court and NHRC in respect of Brain Fingerprinting?

P.T.O.

6/2

PART - B

[3×10=30]

Q5) What do you understand by Fingerprint Forensics? Explain its Importance, role in criminal investigation and its Evidentiary Value in the Court of Law.

Q6) Explain the meaning and scope of Ballistics and explain the role of a ballistics expert, his opinion and admissibility of such opinion in the Court of Law.

Q7) What is 'Narcoanalysis'? Explain Scientific Theory behind Narcoanalysis, Precautions before conducting the tests, its importance in criminal investigation and its Evidentiary value in Court of Law.

Q8) What is the 'Handwriting Analysis'? Explain underlying principles for handwriting analysis, its Evidentiary value, Judicial approach and evidentiary value of expert opinion on handwriting.

Q9) Explain right to privacy and right against Self-Incrimination under Constitution of India in the light of forensic science.

PART - C

Q10) Write short notes on any two. [2×5=10]

a) Inquest

b) Polygraph test

c) Questioned Documents

d) DNA Fingerprinting

e) Digital Forensics

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 10]

PE3216

[6561]-157

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)
LDSE - 0907 : (b) LAW OF FORENSIC SCIENCE
(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *3 तास]* *[एकूण गुण : 70*

सूचना :-
1) भाग–अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
2) भाग–ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
3) भाग–क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग–अ [2×15=30]

प्र.1) न्यायवैद्यक विज्ञानाचा अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती आणि विकास स्पष्ट करा.

प्र.2) न्यायवैद्यकीय पुराव्याच्या प्रकारांवर चर्चा करा. न्यायवैद्यकीय पुराव्याच्या जतनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.3) वैद्यकीय पुरावा आणि वैद्यकीय साक्षीदार यांचा वापर, मूल्य आणि उपयुक्तता यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

प्र.4) ब्रेन फिंगरप्रिंटिंगचा अर्थ आणि महत्त्व, गुन्हेगारी तपासात त्याचा वापर स्पष्ट करा. ब्रेन फिंगरप्रिंटिंगच्या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालय आणि राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने कोणती मार्गदर्शक तत्त्वे जारी केली आहेत?

6/2

भाग-ब

[3×10=30]

प्र.5) फिंगरप्रिंट फॉरेन्सिक्स म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व, गुन्हेगारी तपासात भूमिका आणि कायद्याच्या न्यायालयात त्याचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.

प्र.6) बॅलिस्टिक्सचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. बॅलिस्टिक्स तज्ञाची भूमिका, त्याचे मत आणि कायद्याच्या न्यायालयात अशा मताची स्वीकार्यता स्पष्ट करा.

प्र.7) 'नार्को विश्लेषण' म्हणजे काय ?नार्को विश्लेषणमागील वैज्ञानिक सिद्धांत, चाचण्या करण्यापूर्वी घ्यावयाच्या खबरदारी, गुन्हेगारी तपासात त्याचे महत्त्व आणि कायद्याच्या न्यायालयात त्याचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.

प्र.8) 'हस्तलेखन विश्लेषण' म्हणजे काय? हस्तलेखन विश्लेषणासाठी अंतर्निहित तत्त्वे, त्याचे पुराव्याचे मूल्य, न्यायिक दृष्टिकोन आणि हस्तलेखनावरील तज्ञांच्या मताचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.

प्र.9) फॉरेन्सिक सायन्सच्या प्रकाशात भारतीय संविधानानुसार गोपनीयतेचा अधिकार आणि स्वतःवर आरोप करण्याविरूद्धचा अधिकार स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन प्रश्नांवर लहान नोट्स लिहा.

[2×5=10]

अ) चौकशी

ब) पॉलीग्राफ चाचणी

क) प्रश्नांकित कागदपत्रे

ड) डीएनए फिंगरप्रिंटिंग

इ) डिजिटल फॉरेन्सिक्स

ⓘⓘⓘⓘ

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PE5079

[6561]-158

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE 0908(C) : LAND LAWS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
3) *Answer question no. 10 from Part C as directed. Question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A **[2×15=30]**

Q1) Describe the provisions for the distribution of surplus land under The Maharashtra Agricultural Lands (Ceiling on Holdings) Act, 1961.

Q2) Discuss the provisions related to powers and functions of Revenue Officers under the Maharashtra Land Revenue Code, 1966.

Q3) What is mean by "Record of Rights" and discuss the provisions related to record of rights as provided in Sections 147-159 of the code.

Q4) What is mean by "Tillers Day" and write a Note on termination of tenancy by operation of law under the Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) Write a note on historical background, object, application of The Maharashtra Prevention of Fragmentation and Consolidation of Holdings Act, 1947.

Q6) State and explain provisions relating to submission of returns and failure to submit returns under the Maharashtra Agricultural Lands (Ceiling on Holding) Act 1961.

Q7) Discuss the powers and functions of the Collector under the Mamlatdars' Courts Act, 1906.

Q8) Write a note on the functions and powers of the Maharashtra Revenue Tribunal under the Maharashtra Land Revenue Code, 1966.

Q9) Explain in detail provisions relating to termination of tenancy on default of Tenant under the Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948.

PART - C

Q10) Write short notes on (any two). [2×5=10]

a) Grant of lands

b) Wajib - ul - arz.

c) Ceiling on holding of land

d) Powers of Mamlatdar and Joint Mamlatdars

ⓘⓘⓘⓘ

1069 4/12/25

NOV 2025

(M)

Total No. of Questions : 10]

PE5079

[6561]-158

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE 0908(C) : LAND LAWS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) भाग–अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.

2) भाग–ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग–ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.

3) निर्देशानुसार भाग–क मधील प्रश्न क्र. 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.

भाग–अ [2×15=30]

प्र.1) महाराष्ट्र कृषी जमीन (धारणेवरील कमाल मर्यादा) अधिनियम, 1961 अंतर्गत अतिरिक्त जमिनीच्या वाटपाच्या तरतुदींचे वर्णन करा.

प्र.2) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 अन्वये महसूल अधिकाऱ्यांचे अधिकार व कार्ये यासंबंधीच्या तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.3) "हक्कांची नोंदी" म्हणजे काय आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितेच्या कलम 147-159 मध्ये प्रदान केल्यानुसार हक्कांच्या नोंदीशी संबंधीत तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.4) "कृषक दिवस" म्हणजे काय आणि महाराष्ट्र भाडेकरार व शेतजमीन अधिनियम, 1948 अन्वये कायद्याच्या अंमलबजावणीद्वारे भाडेकरार संपुष्टात आणण्याबाबत एक टीप लिहा.

भाग-ब

[3×10=30]

प्र.5) महाराष्ट्र विखंडन प्रतिबंध आणि एकत्रीकरण अधिनियम, 1947 ची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, उद्दिष्ट, अर्ज यावर एक टीप लिहा.

प्र.6) महाराष्ट्र कृषी जमीन (धारणेवरील कमाल मर्यादा) अधिनियम 1961 अंतर्गत विवरणपत्र सादर करणे आणि विवरणपत्र सादर न करणे यासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.7) मामलेदार न्यायालय अधिनियम, 1906 अन्वये जिल्हाधिकारी यांचे अधिकार व कार्ये यांची चर्चा करणे.

प्र.8) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 अन्वये महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरणाची कार्ये व अधिकार यांविषयी एक टीप लिहा.

प्र.9) भाडेकरू डीफॉल्ट केल्यावर भाडेकरार संपुष्टात आणण्याशी संबंधित तरतुदी तपशीलवार स्पष्ट करा महाराष्ट्र भाडेकरार व शेतजमीन अधिनियम, 1948 अन्वये.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर संक्षिप्त टिपणे लिहा. [2×5=10]

अ) जमीन प्रदान करणे (Grant of land)

ब) वाजिब-उल-आर्झ (Wajib-ul-arz)

क) जमीन धारणेवरील कमाल मर्यादा

ड) मामलेदार आणि संयुक्त मामलेदार यांचे अधिकार

ⓘⓘⓘⓘ

NOV 2025

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3217

[Total No. of Pages : 4

[6561]-159

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0909 : (d) ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
3) *Answer question. no. 10 from Part C as directed. Question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A **[2×15=30]**

Q1) Define Artificial Intelligence and examine the distrinctions between Narrow AI and general AI. Explain the role of Artificial Intelligence in modern legal practice.

Q2) "Artificial Intelligence can be used for both beneficial and harmful purposes, making ethical regulation essential." Explain this statement with reference to the core principles of AI ethics. Discuss how concepts such as fairness, reliability, safety, privacy, and inclusiveness guide the responsible development and deployment of AI systems.

Q3) Discuss the legal challenges posed by AI - generated works and inventions under Indian intellectual property laws. Explain the position of the copyright Act, 1957 regarding AI - generated content, and examine issues of patentability of AI inventions under the Patent Act, 1970.

Q4) Evaluate the application of Artificial Intelligence in the civil justice system with special focus on online dispute-resolution mechanisms and AI-assisted case-outcome prediction.

P.T.O.

6/4

PART - B

[3×10=30]

Q5) Elaborate Constitutional provisions related to AI in India, with special reference to Art. 21.

Q6) Examine the concept of product Liability in the context of Artificial Intelligence systems. Explain relevant tort law principles in determining the liability.

Q7) Evaluate the key considerations involved in designing future legal frameworks for Artificial Intelligence, with reference to proposed regulatory approaches.

Q8) Critically discuss relevant provisions of Copyright Act, 1957 with respect to AI-generated content.

Q9) Explain the role and limitations of AI in various sectors.

PART - C

Q10) Write a note on any two of the following. **[2×5=10]**

a) Data privacy & Data Protection

b) Principles for AI Ethics

c) Role of AI in Criminal Justice System

d) Law for AI Autonomous Systems

ⓘⓘⓘⓘ

CLWP012101 114.143.10.116 04/12/2025 09:34:33 static-116

Total No. of Questions : 10]

NOV 2025

PE3217

[6561]-159

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0909 : (d) ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना :-

1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहे.
2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहे.
3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ [2×15=30]

प्र.1) कृत्रिम बुद्धिमत्तेची व्याख्या करा आणि संकीर्ण एआय आणि सामान्य एआय मधील फरक तपासा. आधुनिक कायदेशीर व्यवहारात कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.2) "कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर फायदेशीर आणि हानिकारक दोन्ही उद्देशांसाठी केला जाऊ शकतो, ज्यामुळे नैतिक नियमन आवश्यक होते." एआय नीतिमत्तेच्या मुख्य तत्त्वांच्या संदर्भात हे विधान स्पष्ट करा. निष्पक्षता, विश्वासार्हता, सुरक्षितता, गोपनीयता आणि समावेशकता यासारख्या संकल्पना एआय प्रणालींच्या जबाबदार विकास आणि तैनातीचे मार्गदर्शन कसे करतात यावर चर्चा करा.

प्र.3) भारतीय बौद्धिक संपदा कायद्यांतर्गत एआय-व्युत्पन्न कामे आणि शोधांमुळे उद्भवणाऱ्या कायदेशीर आव्हानांवर चर्चा करा. एआय-व्युत्पन्न सामग्रीबाबत कॉपीराइट कायदा, 1957 ची स्थिती स्पष्ट करा. आणि पेटंट कायदा, 1970 अंतर्गत एआय तंत्रज्ञानामुळे उद्भवणाऱ्या एआय शोधांच्या पेटंटेबिलिटी मुद्द्यांचे परीक्षण करा.

प्र.4) ऑनलाइन विवाद-निराकरण यंत्रणा आणि एआय-सहाय्यित केस-परिणाम अंदाज यावर विशेष लक्ष केंद्रित करून नागरी न्याय प्रणालीमध्ये कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या वापराचे मूल्यांकन करा.

6/5

भाग-ब

[3×10=30]

प्र.5) कलम 21 चा विशेष संदर्भ घेऊन भारतातील कृत्रिम बुद्धिमत्तेशी संबंधित घटनात्मक तरतुदींचे विस्तृत वर्णन करा.

प्र.6) कृत्रिम बुद्धिमत्ता प्रणालींच्या संदर्भात उत्पादन दायित्वाची संकल्पना तपासा. दायित्व निश्चित करण्यासाठी संबंधित टॉर्ट कायद्याची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.7) प्रस्तावित नियामक दृष्टिकोनांच्या संदर्भात कृत्रिम बुद्धिमत्तेसाठी भविष्यातील कायदेशीर चौकटी तयार करण्यात गुंतलेल्या प्रमुख बाबींचे मूल्यांकन करा.

प्र.8) कृत्रिम बुद्धिमत्तेद्वारे व्युत्पन्न केलेल्या सामग्रीच्या संदर्भात कॉपीराइट कायदा, 1957 च्या संबंधित तरतुदींवर टीकात्मक चर्चा करा.

प्र.9) विविध क्षेत्रांमध्ये कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भूमिका आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. [2×5=10]

अ) डेटा गोपनीयता आणि डेटा संरक्षण

ब) एआय नैतिकतेसाठी तत्त्वे

क) फौजदारी न्याय प्रणालीमध्ये एआयची भूमिका

ड) एआय स्वायत्त प्रणालींसाठी कायदा

ⓘ ⓘ ⓘ ⓘ